

Lausunto

04.02.2026

Asia: VN/1793/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 196/2025 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Fingon lausunto hallituksen esitysluonnoksesta suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 196/2025 vp) täydentämisestä (VN/1793/2026)

4.2.2026

Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle esityksestä, jonka ehdotukset perustuvat tammikuussa 2026 OECD:n ja G20-maiden osallistavan kehyksen (Inclusive Framework) julkaisemaan niin sanottuun rinnakkaismallipakettiin. Esityksen tarkoituksena on täydentää hallituksen esitystä HE 196/2025 vp lisäämällä suurten konsernien vähimmäisverosta annettuun lakiin säännökset rinnakkaisjärjestelmää koskevasta olettamasaännöstä, ylintä emoyksikköä koskevasta olettamasaännöstä ja substanssiperusteisia verokannustimia koskevasta olettamasaännöstä.

Rinnakkaismallipaketin tarkoituksena on turvata globaalin vähimmäisveron eli minimiveron toteutus, mutta esitetyt olettamasaännökset käytännössä kuitenkin vaikeuttavat sitä. Tämän esittäminen osoittaa entistäkin heikompaan sitoutumista minimiverolle asetettuihin tavoitteisiin eli voitonsiirron ja haitallisen verokilpailun kitkemiseen sekä kaiken kaikkiaan veropohjan vahvistamiseen. Tavoiteltava vähimmäistasohan on huomattavasti alhaisempi kuin nykyinen maailmanlaajuinen keskimääräinen nimellinen yhteisöverokanta, joka on 24 % (ks. Tax Foundation, Corporate Tax Rates Around the World, 2025).

Fingo esittää alla huomioita yritysten epätasa-arvoisen kohtelun kielteisistä vaikutuksista, osin globaalin oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen näkökulmasta, sekä puutteisiin, ja jatkoa koskeviin toiveisiin, esitykseen liittyvän päätöksenteon demokraattisuudessa ja läpinäkyvyydessä.

Yritysten epätasa-arvoinen kohtelu

Esitetyt muutokset eivät kohtele yrityksiä tasa-arvoisesti, sillä ne mahdollistavat kyseenalaisia etuja suuryrityksille, joilla on pääkonttori Yhdysvalloissa, ja muutoksilla on osin epäedullisia vaikutuksia erityisesti matalan tulotason maille, joiden asemaa olisi tärkeää erityisesti huomioida globaalin oikeudenmukaisuuden ja myös kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta.

Uusi rinnakkaisjärjestelmää koskeva olettamasaäntö käytännössä vapauttaa Yhdysvalloissa pääkonttoriaan pitävät yritykset keskeisiltä minimiverosäännöksiltä. Tämän säännön mukaan kaikki maat, joiden verojärjestelmän vaikutukset voidaan tulkita johtavan globaalin minimiveromallin kanssa vastaavaan tulokseen, voivat päästä sen piiriin. Kirjaukset on kuitenkin muotoiltu mukailemaan Yhdysvaltojen verojärjestelmää, ja Yhdysvallat on ainoa olettamasaännöksen piiriin hyväksytty maa (lista olettamasaännön piirissä olevista maista, Qualified SbS Regimes, löytyy OECD:n sivuilta: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/global-minimum-tax/central-record-of-legislation-with-transitional-qualified-status.html>).

Yhdysvaltojen verojärjestelmällä ja globaalin minimiveron käytännöillä on kuitenkin merkittäviä eroja. Esimerkiksi ulkomaisten voittojen verotuksen osalta globaalissa minimiverotuksessa yrityksen voittoihin kohdistuu IIR- ja UTPR-sääntöjen mukaisesti vähintään minimiveron tasoinen verotus kaikilla niillä lainkäyttöalueilla, joilla yritys toimii, ja jos verotus jää jossain maassa vajaaksi, muut maat voivat verottaa puuttuvan osan. Yhdysvaltojen verolainsäädännössä verotasoa ei tarkastella verotusalueittain, vaan taataan pelkästään se, että ulkomailla syntyneisiin voittoihin kohdistuu kokonaistasolla minimiveroa vastaavaksi katsottu veroaste. Jos konsernin korkeamman verotuksen maissa tehtyihin voittoihin kohdistuu veroja niin paljon, että ne nostavat sen ulkomaisten voittojen keskimääräisen veroasteen riittävän korkeaksi, konsernin ei tarvitse maksaa esimerkiksi veroparatiisiin kirjatuista voitoistaan täydennysveroa. Näin Yhdysvalloissa pääkonttoria pitävät yritykset voivat saada verohyötyjä voitonsiirroilla ja siten perusteetonta kilpailuetua.

Erityisesti matalan tulotason maiden osalta eriarvoista kohtelua muutosesityksessä on esimerkiksi substanssirajoituksen sitominen henkilöstömenoihin tai aineellisen omaisuuden poistoihin. Myös VATT toteaa lausunnossaan, että tämä on erityisesti kehittyvien maiden näkökulmasta ongelmallista. Matalan tulotason maihin vaikuttaa myös se, että vaikka globaali minimiverotus on onnistunut rajoittamaan erityisesti vauraiden maiden välistä kilpailua, se on pahentanut kilpailua verokannustimien tarjoamisessa, mikä asettaa matalan tulotason maat epäedulliseen asemaan.

Demokratia ja läpinäkyvyys

On erittäin valitettavaa, ettei rinnakkaismallipaketista alkujaan toteutettu laajaa ja avointa julkista kuulemistä. Itse asiassa koko minimiverojärjestelmän valmisteluprosessi on toteutettu suurelta osin läpinäkyvästi. Verotus ja erityisesti jättimäisten monikansallisten yritysten verotus, on kuitenkin keskeinen poliittinen kysymys ja yksi ihmisten suurimmista huolenaiheista maailmanlaajuisesti. Ei ole hyväksyttävää, että näitä ratkaisevia kysymyksiä käsitellään pitkälti salassa ja julkisen keskustelun tai vastuun ulottumattomissa.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että EU:n minimiverodirektiivi edellyttää uusien oletettam säännösten käyttöönottoa jäsenmaissa ja ettei siihen liity kansallista harkintavaltaa. Myös Euroopan komission tulkinnan mukaan uudet oletettam säännöt tulevat osaksi direktiiviä siitä huolimatta, ettei niistä ole sovittu ennen direktiivin hyväksymistä. Tämä asetelma antaa aihetta vakavaan huoleen päätöksenteon demokraattisuudesta. Mikäli jäsenmaat päivittävät lainsäädäntöään OECD:n virkahenkilöiden neuvottelemien muutosten perusteella, on kyse merkittävästä kansallisen lainsäädäntövallan kaventamisesta. Asian vakavuutta lisää se, että kyseessä on koko minimiverokokonaisuutta merkittävästi muuttavista uusista säännöksistä ja kaiken lisäksi sellaisista, jotka eivät näytä olevan EU:lle ja Suomen edun mukaisia.

Rinnakkaisjärjestelmä on yhä keskeneräinen kokonaisuus, ja tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamisessa riippuu paljon ehdotetusta seurannasta. Jotta tämä tehdään mahdollisimman avoimesti, se edellyttää maakohtaisten raporttien julkaisemista. Ne antavat yleiskuvan soveltamisalaan kuuluvien monikansallisten yritysten toiminnasta, ilmoitetuista voitoista ja maksetuista veroista kaikissa niissä maissa ja lainkäyttöalueilla, joissa ne ovat verovelvollisia. Tämä on ainoa tapa varmistaa, että tarvittava tieto on aidosti tasavertaisesti kaikkien maiden sekä tutkijoiden ja muiden sidosryhmien saatavilla ja että globaalin minimiveron toiminnan seuranta on aidosti läpinäkyvää.

Hakkarainen Outi
Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry